

„Patru secole de oratoriu” de Grigore Constantinescu

(Costin Popa – 31 octombrie 2019)

Este un nou volum antologic prin tematică și valoare pe care muzicologul prof. univ. dr. dr. HC Grigore Constantinescu îl oferă cititorilor prin intermediul Editurii Muzicale (420 de pagini, București 2019), după anterioarele dedicate operei (2014) și liedului (2016), privite într-un orizont de timp identic. Acestui gen de publicații de sinteză li se adaugă și volumele „O călătorie prin istoria muzicii”, „Splendorile operei. Dicționar de teatru liric”, „O istorie a muzicii în pas de dans”, totul confirmându-l pe autor drept un important istoriograf al artei sunetelor.

Subintitulat „Mesaje sacre și profane”, ce exprimă cele două direcționări majore ale creației oratoriale, volumul se deschide cu un Prolog prin care autorul explică scopul scrierii, acela de a forma cititorul, deci melomanul, să „pătrundă în lumea muzicii... să asculte fără efort”, nu atât să „atrage interesul pentru solfegiu, pentru arta cântului”. Este și motivul pentru care acest preambul face o introducere în „Culturile muzicale ale Evului Mediu” cu branșele lui, „Muzica religioasă bizantină”, „... slavă din Răsărit”, „...apuseană”, continuate cu „Ars Antiqua”, „Ars Nova”, „Ars Subtilis”, „Arta religioasă, profană și cavalierească”, pentru ca mai apoi să trateze „Epoca Renașterii în muzică”, pe diverse orientări geografice franco-flamande, italiene, franceze, spaniole, germane.

Odată făcută această pregătire sintetică, această introducere, acest Prolog, se intră în substanță, în capitolele de bază, XV la număr, care constituie Partea I-a a cărții. Criteriul este istoric, cu focalizări asupra marilor creatori de oratoriu, care au definit epocile. Se începe cu „Genuri muzicale sacre și profane – secolele XV și XVI”, se continuă cu „Italia secolului XVIII”, Franța, Austria, Germania, Anglia. Importante sunt referirile către Johann Sebastian Bach, Johann Adolph Hasse, Mozart, Buxtehude, Telemann, Händel, piloni reprezentativi al genului.

Partea a II-a debutează cu o privire asupra Romantismului, a oratoriului de secol XIX, cu concentrări asupra diverselor forme, „Vecerniile”, „Missa clasică”, „Recviemul”, „Motetul”, din nou cu punctualizări asupra unor compozitori ca Berlioz, Franck, Liszt, Brahms, Verdi, Fauré, Saint-Saëns, până la Richard Strauss, Stravinski, Szymanowski. Mai apoi, după Debussy, se analizează experiența oratoriului la începutul secolului XX, prin Honegger, Dukas, Prokofiev, Sviridov, precum și a „Oratoriului britanic” prin compozitori precum Tippett, Britten.

Cum era firesc, o secțiune importantă este dedicată „Creației vocal-simfonice moderne românești”, iar reprezentanții săi merită listați în întregime. Așadar, Cuclin, Theodor Grigoriu, Olah, Paul Constantinru, Toduță, Gheorghe Dumitrescu, Ștefan Niculescu, Balint, Brânzeu, Socor, Marțian Negrea, Capoianu, Glodeanu, Felicia Donceanu, Ioan Dobrinescu, Cornel Țăranu, Mihaela Vosgian, Bretan, Ede Terényi și chiar Enescu, prin a sa operă „Oedipe”, juxtapusă oratoriului stravinskian „Oedipus rex”, într-o versiune de eseu a Anei Buga.

De fapt, lucrarea profesorului Grigore Constantinescu extinde tematica și către opera-oratoriu, așa încât, spicuind, descoperim pagini despre opusuri precum „Constantin Brâncoveanu” (George Balint, compozitor și eseist asupra lucrării sale) sau, ca ultime două părți dintr-o Anexă care îi mai

cuprinde pe Schönberg și Ligeti, „Primul împărat” (de Tan Dun) sau „Mathis pictorul” (de Paul Hindemith).

Am ținut să trec în revistă mai detaliat conținutul noului volum, spre a da o idee asupra muncii asidue de cercetător științific pe care autorul a dezvoltat-o și pe care a adăugat-o la celelalte fațete ale personalității sale multilaterale, savante.

Prezentările sunt complexe, atât pentru compozitori, cât și pentru lucrări, în spiritul analitic de substanță, caracteristic autorului. Înveșmântate în succesiunea istorică, ansamblul capătă aura unei cărți fundamentale de largă utilitate, care se adaugă literaturii mondiale muzicologice destinate oratoriului, cu avantajul că tratează și creația românească.

Concluzive mi se par rândurile înscrise de prof. univ. dr. Lavinia Coman pe coperta IV a volumului. „Ne aflăm în prezența unei cărți originale și consistente, în care muzicologul Grigore Constantinescu ne oferă monografia unui gen. (...) Repertoriu, zone geografice, arii de răspândire, tradiții în compoziție și interpretare, trăsături de stil și multe alte elemente ce îl definesc, se regăsesc în această scriere, care se dovedește prietenoasă cu oricare cititor avid de cunoaștere și dornic de a înțelege impactul psihologic produs asupra lui prin audierea unui oratoriu”.

De citit și de inclus în lumea cărților de căpătâi.